Ἔργα καὶ Ἡμέραι

Ο ΒΕΡΥΚΙΟΣ

Ἕνα μεσημέρι μ' ἀντάμωσε ὁ Βερύκιος ἀπόξω ἀπὸ τὸ Ζαχαροπλαστεῖο τοῦ Μανιατάκη, στὴν Ὁμόνοια. Κάθισε, πῆρε μιὰ μαστίχα καὶ μιλήσαμε γιὰ τὸ Λουκόπουλο Ἦταν ὁ ἥρωας τῆς ἡμέρας. Τοῦ εἶπα τὴ γνώμη μου γι' αὐτόν, τὴν παραδέχτηκε μὰ πρόσθεσε :

— Τὸν ἀφιλότιμο ! Μὲ κατέστρεψε !

— Ὁ Λουκόπουλος ; Γιατί ; Τὸν ρώτησα.

— Νά, ἔγινε λοῦστρος καὶ δὲ μπορῶ νὰ γίνω τώρα 'γώ, ποῦ τόσο κριρὸ τὸ σκέφτομαι !...

Γέλασα. Ὁ Βερύκιος θάθελε νὰ χωρατέψω Τὰ συνήθιζε τέτοια χωρατά. Χωράτεψα κ' ἐγώ :

— Τοῦ λόγου σου τὸ σκέφτουσαν, μὰ ὁ Λουκόπουλος τόκανε ! Βλέπεις, εἶναι γραμμένο, πάντα νὰ ξεπερνᾶν τοὺς σκεφτικούς, οἱ ἀποφασιστικοὶ ἄνθρωποι !

Ξαναγέλασε ὁ Βερύκιος κ' ἔψυγε Ἕνα βράδυ, τὴν περασμένη ἑβδομάδα, μοῦφερε τὸ χαμπέρι ὁ Βαυτιερίδης στὸ γραφεῖο.

— Τἄμαθες ; Ὁ Γερο-Βερύκιος ἔγινε λοῦστρος ! Δὲ συγκινήθηκα — τὸ ξομολογιέμαι. Ἂν δὲν εἶχε προηγηθῆ τὸ πραξικόπημα τοῦ Λουκόπουλου, ἴσως καὶ νὰ δάκρυζα. Μὰ τώρα οὔτε νὰ χαμογελάσω δὲν κατορθωσα. Μοῦ φάνηκε λίγο θεατρικὸ τὸ κάμωμα τοῦ καημένου τοῦ Βερύκιου καὶ στραβομουτσούνιασα. Τὸ στραβομουτσούνιασμ' αὐτὸ τὸ μετάφρασα σὲ δυὸ τρία πικρὰ λόγια ποὺ γραψα τὸ ἴδιο βράδυ σὲ κάποιο σεβαστό μου φίλο γιὰ τὸν Βερύκιο.

×

Σὰν σκόνταψε, δὲ θὰ τοῦ πῶ τύφλα Τὸν φτάνουν τὰ χρονογραφήματα ποῦ τοῦ ἄδειασαν κατακέφαλα οἱ φιλόσοφοι τοῦ καθημερινοῦ τύπου. Δὲ θὰ προσθέσω κ' ἐγὼ στὰ τόσα βάσανά του καινομργιο χρονογράφημα. Θὰ πῶ μοναχα δυὸ λόγια γιὰ κείνους ποῦ τὸν ἄφησαν, τώρα στὰ γεράματά του, νὰ γίνῃ λούστρος.

Τὸν Βερύκιο τὸν ἔκανε λούστρο ὄχ' ἡ ἀφοσίωσή του στὸν ἀγῶνα τῆς Δημοτικῆς, ὅπως εἶπε ἀερολογόντας ὁ Μαρτζάκης, ἀλλ' ἡ Πολιτική. Ἐδούλεψε ἄλλοτε σ' αὐτή τὴν πόρνη, καὶ τὴν πίστεψε. Καὶ νὰ τόρα ποὺ ἡ πίστη του αὐτή, ἡ ἀνόητη, τὸν κατάντησε λοῦστρο.

Ὅταν ἔβγαζε ἄλλοτε τὸν «Πατριώτη» στὴ Ζάκυνθο, ὁ κόντε-Ρώμας τἄνοιξε τὴν ἀγκαλιά του. Φιλιά, τσιμπούσια, παράδες, ταξίματα, ὅ,τι ἤθελε καὶ δὲν ἤθελε ὁ Βερύκιος. Ἀφέντη μου, τό σπίτι μου δικο σου ! Σκλάδος σου, Τζόγια μου, σ' ὅ,τι διατάξῃς !

Ἦταν δύναμη τότε ὁ Βερύκιος κ' ἡ Πολιτικὴ τὸν εἶχε ἀνάγκη. Κι' ὁ ἀγαθὸς ὁ Βερύκιος μέθυσε. Κ' ἔτσι τὴν ἔπαθε. Δὲ σκέφτηκε, βλέπετε, πὼς ἡ Πολιτικὴ εἶναι σὰν τὴ παλιογυναῖκα κείνη ποῦ σ' ἀγκαλιάζει,ὅσο νοιώθει τὴν τσέπη σου γιομάτη, καὶ σοῦ κλείνει τὴν πόρτα κατάμουτρα, ἅμα δῇ πῶς ἡ τσέπη σου ἔμεινε παννὶ μὲ παννί. Καὶ τὴν Πολιτικὴ, καθὼς καὶ τὴν παλιογυναῖκα, πρέπει νὰ τὶς φασκελώνῃς ὅταν σ' ἔχουν ἀνάγκη, ὅταν βροντάῃ, νὰ ποῦμε, ἡ τσέση σου, γιὰ νὰ μὴν προφτάσουν νὰ σὲ φασκελώσουν αὐτές. Κι' ἂν δυστυχήσῃς τότε, κι' ἂν πᾷς ἀπά πεῖνα ἢ ἀπὸ μαράζι, ἔχεις τοὐλάχιστο τὴν παρηγοριὰ πῶς ἔδωξες ἀντὶς νὰ διωχτῆς, πῶς ἔσπασες μοῦτρα ἀντὶς νὰ δῆς τὰ δικά σου σπασμένα, πῶς ἔλυγίσες γόνατα ἀντὶς νὰ λυγίσῃς τὰ δικά σου.

Ὁ Βερύκιος, καὶ κάθε ἄλλος εὐκολόπιστος σὰν κι' αὐτόν, πῆρε τὴν πόρνη Πολιτικὴ γιὰ Ρωμαία Λουκρητία. Τὴν προσκύνησε καὶ τὴν πίστεψε. Καὶ ἡ Λουκρητία του στὸ τέλος, γιὰ νὰ τοῦ πληρώσῃ τὴν ἀφοσίωσή του, τοῦδαλε γιὰ βραχόλι τὸ κασελάκι τοῦ λούστρου στὰ χέρια.

×

Παιδὶ ἀκόμα, ὅταν πρωτοβγῆκα στὸν κόσμο,γνώρισα τὸ Ραμπαγᾶ. Θαυμαστής του πρῶτα, ἔγινα ὕστερα φίλος του ἀδερφικος, σύντροφός του ἀχώριστος, συνεργάτης του ἀφοσιωμένος. Τὸν ἔβλεπα νὰ θριαμβεύῃ, νἀγαπιεται ἀπ' ὅλο τὸν κοσμο,νὰ τιμιέται, νὰ θαμάζεται καὶ τὸν ζήλευα. Τὰ πίστευα αἰώνια ὅλ'αὐτά,παιδί καθὼς ἤμουν τοτε ἄμυαλο, καὶ τὰ εἶδα ἐφήμερι καὶ μάταια, μονάχα ὅταν εἶδα τὸν δυστυχισμένο φίλο μου νἀ'ξεχνιέται ἀπ'ὅλους στὴν δυστυχία του καὶ νὰ φυτεύῃ μιὰ σφαῖρα στὰ μελίγγια του γιὰ νὰ ποθάνῃ λεύτερος, ὅπως καὶ λεύτερος ἔζησε.

Δὲ θὰ τὸν ξεχάσω ποτὲ τὸ λόγο πάφησε στὸν ἀδερφο του, δικαιολογωντας τὴν αὐτοκτονία του : «Ἀφοῦ ὅλοι μ' ἐγκατέλειψαν, τί νὰ κάνω;»

Ὁ λογος αὐτὸς μ' ἄνοιξε τὰ μάτια, μοῦ χρησίμεψε γιὰ ὁδηγός στὴ ζωή. Καὶ πιστὸς ὁδηγὸς Οὔτε μὲ γέλασε, οὔτε θὰ μὲ γελάσῃ ποτέ. Πάντα τὴν Ἀλήθεια θὰ μοῦ δείχνῃ. Πάντα θὰ μοῦ φωνάζῃ πὼς ὁ θαυμασμος κ' ἡ ἀγάπη κ' ἡ ὑποστήριξη ποῦ μᾶς δείχνουν οἱ ἄνθρωποι, ὅταν ἔχουν τὴν ἀνάγκη μας, δὲν εἶναι καμμια σιγουριὰ γιὰ τὸ μέλλον, καὶ πὼς τὰ τέτοια κεφάλαια ξοδιαζουνται γλήγορα, ἂν δὲν τὰ καλοδιαχειριστῆς, ἂν τὰ πιστέψῃς γι' ἀνεξάντλητα.

Μ' ἕνα τέτοιο ὁδηγὰ τίμιο καὶ εἰλικρινῆ, καὶ λοῦστρος νὰ καταντήσῃς, δὲ θὰ καταριέσαι κανένα δὲ θὰ τὰ βαζῃς μὲ τὸν κόσμο, παρὰ θὰ κανῃς ἥσυχα ἥσυχα, τὴ δουλίτσα του, πικροχαμογελῶντας καὶ σιγοψιθυρίζοντας ἴ

— Τέτοιος εἶναι ὁ παλιόκοσμος!

Δ. Π. Ταγκοπουλος

ΝΕΚΡΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

Η ΣΚΗΝΗ ΣΤΑ ΟΥΡΑΝΙΑ

Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ. Ποιὸς εἶσαι ἐσύ;

Γρηγ. Ξεν. Ὁ Ξενόπουλος.

Ἀρχάγγ. Γαβρ. Καὶ τί γυρεύεις ἐδῶ;

Γρηγ. Ξεν. Νὰ μπῶ στὸν Παράδεισο.

Ἀρχάγγ. Γαβρ. Μπά! Καὶ πῶς;

Γρηγ. Ξεν. Μὰ ξέρεις, εἴμουν ἀπὸ τοὺς καλοὺς κριτικούς, καὶ ζητοῦσα τὴν ἀλήθεια πάντα.

Ἀρχάγγ. Γαβρ. Αἴ, καὶ τὴν ἔβρισκες;

Γρηγ. Ξεν. Ἀκοῦς, λέει; Πάντα «εἰς τὸ μέσον» τὴν ἔβρισκα. Μάλιστα τὄγραφα αὐτὸ καὶ στὰ «Παναθήναια», τότες ποῦ ἔκρινα τοὺς «Ἰσαύρους».

Ἀρχάγγ. Γαβρ. Χμ! Τὸ διάβασα ἐκεῖνο τὸ φύλλο. Τὄφερε ἐδῶ μαζί του ὁ Μποντιτσέλης Ἐπισκοπόπουλος, ὁ Κινέζος.

Γρηγ. Ξεν. Καὶ μπῆκε μέσα αὐτός;

Ἀρχάγγ. Γαβρ. Τὴ δουλειά μας τώρα νὰ δοῦμε. Ἐσὺ ἔγραψες πῶς εἶναι καλοὶ οἱ «Ἴσαυροι» ἐπειδὴ «ἡ ἀλήθεια εὑρίσκεται πάντοτε εἰς τὸ μέσον». Παρακτω λὲς πὼς ἔχουν κ' οἱ «Ἴσαυροι» τὶς σχολαστικὲς ὑπερβολές τους καθὼς ἔχουν καὶ τὰ δημοτικὰ ἔργα. Πάει νὰ πῇ, οἱ «Ἴσαυροι» δὲν εἶναι «εἰς τὸ μέσον». Τὶ πράματα εἶναι αὐτά;

Γρηγ. Ξεν. Μὰ ξέρεις, ὁ Κριτικὸς πρέπει πάντα κάτι νὰ πῇ, κάτι νὰ παινέσῃ, κάτι νὰ ψέξῃ...

Ἀρχάγγ. Γαβρ Ἔπρεπε νὰ πᾷς ἴσια στὴν Κόλαση γι' αὐτὲς τὶς ἀνοησίες ποῦ λές. Ἐπειδὴ ὅμως λὲς πῶς γύρευες τὴν ἀλήθεια, καὶ τὴν ἔβρισκες «εἰς τὸ μέσον», συλλογίζουμαι πῶς κατὰ τὸ δικό σου τὸ σύστημα ὁ Παράδεισος εἶναι ὑπερβολή, ἡ Κόλαση εἶναι ὑπερβολή, λοιπὸν νὰ πᾷς στὸ Πουργατόριο ποὺ βρίσκεται «εἰς τὸ μέσον,» καὶ νὰ κοιτάζῃς τὸν ἀφαλό σου ποῦ βρίσκεται κι' αὐτὸς «εἰς τὸ μέσον», ἴσα μὲ νὰ βάλῃς γνώση. Καὶ τότες βλέπουμε.

—

Ἀρχ. Γαβρ. Ἄλλος πάλι! Πίσω, πίσω! Ποῦ πᾷς;

Μιστρ. Πάω μέσα... στὸν Παράδεισο... Εἶμαι ἅγιος ἄνθρωπος.

Ἀρχ. Γαβρ. Στάσου δὰ πρῶτα νὰ δοῦμε. Πῶς σὲ λένε;

Μιστρ. Μιστριώτη.

Ἀρχ. Γαβρ. Καὶ τὶ δουλιὰ ἔκανες;

Μιστρ. Ἄνθρωπος γραμμάτων.

Ἀρχ. Γαβρ. Πίσω! Ἐδῶ δὲν ἀφίνουμε ἀνθρώπους γραμμάτων

Μιστρ. Πῶς δὲν ἀφίνετε; Ἐγὼ εἶδα τὸ Χατζίδακι κι' ἔμπαινε.

Ἀρχ. Γαβρ. Ὁ Χατζίδακις ἄνθρωπος γραμμάτων; Ὁ Χατζίδακις δὲν εἶταν ἄνθρωπος γραμμάτων· Ὁ Χατζίδακις εἶταν ξυλοσκίστης. Πίσω!

—

Δροσίνης. (Ἔρχεται σιγὰ σιγὰ) πολλὰ τὰ ἔτη σου.

Ἀρχ. Γαβρ. Προσκυνῶ. Τὶ ἀγαπᾷς;

Δροσ. Μοῦ λές, παρακαλῶ, ἂν ἔχει ἀφτοῦ μέσα πατριωτικὲς ἐπιτροπές;

σοχὴ ξέταζε τὰ λόγια τοῦ Δρύαντα· κι' ὅταν εἶδε καὶ τὰ σημάδια, ποῦ τοῦ παρουσίασε, τὰ ὁλόχρυσα ποδήματα, τὰ βρακάκια, τὴ φασκιά, ἀφοῦ φώναξε τὴ Χλόη, τῆς ἔλεγε νὰ κάνει καρδιά, γιατὶ ἔχει πιὰ ἄντρα καὶ γλήγορα θὰ βρεῖ τὸν πατέρα της καὶ τὴ μητέρα της. Κι' αὐτὴν, ἀφοῦ τὴν πῆρε μαζί της ἡ Κλεαρίστη, τήνε στόλιζε σὰ γυναῖκα πιὰ τοῦ γιοῦ της. Μὰ τὸ Δάφνη, παίρνοντάς τον κατὰ μέρος ὁ Διονυσιοφάνης μοναχο,τόνε ρωτοῦσεν ἂν εἶναι παρθένα Κι' ἅμα κεῖνος ὁρκίζονταν ὅτι δὲν εἶχε γίνει τίποτις περισσότερο ἀπὸ τὸ φιλὶ καὶ τοὺς ὅρκους, ἀφοῦ χάρηκε γιὰ τὸν ὅρκο τοὺς κάθιζε στὸ τραπέζι. Τότες λοιπὸν μπόρεσαν νὰ ἰδοῦν ποιὰ εἶν' ἡ ὀμορφιά, ὅταν στολιστεῖ. Γιατὶ ἀφοῦ ντύθηκεν ἡ Χλόη κ' ἔδεσε τὰ μαλλιά της ἀπάνου κ' ἔπλυνε τὸ πρόσωπό της, τόσο ὀμορφότερη φάνηκε σ' ὅλους, ποῦ κι' ὁ Δάφνης μόλις τήνε γνώρισε. Μποροῦσε νὰ ὁρκιστεῖ κανένας καὶ χωρὶς τὰ σημάδια, ὅτι τέτιας κόρης δὲν ἦταν ὁ Δρύαντας πατέρας. Μὰ κι' αὐτὸς ἦταν ἐκεῖ κ' ἔτρωγε μαζὶ μὲ τὴ Νάπη, ἔχοντας παρέα σὲ ξεχωριστὸ τραπέζι τὸ Λάμωνα καὶ τὴ Μυρτάλη. Πάλε λοιπὸν τὶς ἀκόλουθες μέρες θυσιάζουνταν σφαχτὰ κ' ἔδιναν τραπέζια, καὶ κρεμοῦσε τάματα κ' ἡ Χλόη τὰ δικά της· τὸ σουραύλι, τὸ ταγάρι, τὸ τομάρι, τὰ καρδάρια· ἔχυσε κρασὶ καὶ στὴν πηγή, ποῦ ἦταν στὸ σπήλιο, γιατὶ κι' ἀναθράφηκε κοντά της καὶ πολλὲς φορὲς λούστηκε μέσα σ' αὐτή· ἔβαλε στεφάνια καὶ στὸν τάφο τῆς προβατίνας, ποῦ τῆς τὸν ἔδειξε ὁ Δρύαντας· κ' ἔπαιζε μὲ τὸ σουραύλι κάτι κι' αὐτὴ στὸ κοπάδι, καὶ παρακάλεσε τὶς θεές, ἀφοῦ καὶ γιὰ τιμή τους ἔπαιζε τὸ σουραύλι, νὰ βρεῖ κείνους ποῦ τὴν παραπέταξαν ἄξιους γιὰ τὸ γάμο της μὲ τὸ Δάφνη.

ΚΔ'. Ὅταν ἀρκετὲς γίνηκαν οἱ γιορτὲς στὴν ἐξοχή, ἀποφάσισαν νὰ γυρίζουν στὴν πολιτεία, καὶ γιὰ νἀναζητήσουν τῆς Χλόης τοὺς γονιοὺς καὶ γιὰ τοὺς γάμους τους νὰ μὴν ἀργοποροῦν πιά. Ἀφοῦ λοιπὸν μὲ τὸ γλυκοχάραμα ἑτοίμαζαν τὰ πράματά τους, στὸ Δρύαντα ἔδωσαν ἄλλες τρεῖς χιλιάδες καὶ στὸ Λάμωνα τὰ μισὰ χτήματα νἀ τὰ θερίζει καὶ νὰ τὰ τρυγάει γιὰ λογαριασμό του καὶ τὰ γίδια μαζὶ μὲ τοὺς γιδάρηδες καὶ τέσσερα ζευγάρια βοϊδῶν, καὶ ροῦχα χειμωνιάτικα καὶ λεύτερη τὴ γυναῖκά του. Κ' ὕστερις ἀπ' αὐτὸ τράβαγαν γιὰ τὴ Μιτυλήνη μ' ἄλογα κι' ἁμάξια καὶ μὲ χαρὰ μεγάλη. Τότες λοιπὸν δὲν τοὺς ἔνοιωσαν οἱ πολίτες γιατὶ ἔφτασαν νύχτα· μὰ τὴν ἄλλη μέρα μαζεύτηκε στὸ σπίτι τους κόσμος ἀπὸ ἄντρες καὶ γυναῖκες. Οἱ ἄντρες χαίρουνταν μαζὶ μὲ τὸ Διονυσιοφάνη ποῦ βρῆκε τὸ παιδί του καὶ περισσότερο σὰν ἔβλεπαν τὴν ὀμορφιὰ τοῦ Δάφνη· οἱ γυναῖκες χαίρουνταν μαζὶ μὲ τὴν Κλεαρίστη ποῦ ἔφερνε μονομιᾶς καὶ γιὸ καὶ νύφη· γιατὶ τὶς θάμπωσε καὶ κείνες τῆς Χλόης ἡ ὀμορφιά, ποῦ δὲ μποροῦσε νὰ βρεθεῖ σ' ἄλλη. Μὲ λίγα λόγια ὅλ' ἡ πολιτεία πήγαινε νὰ ἰδεῖ τὸ παλληκάρι καὶ τὴν κοπέλλα καὶ καλοτύχιζαν ἀπὸ τὰ τώρα τὸ γάμο. Κ' εὐχόντουσαν καὶ ἡ γενιὰ τῆς κόρης ὅμοια μὲ τὴν ὀμορφιά της νὰ βρεθεῖ· καὶ γυναῖκες πολλὲς ἀπὸ τὶς πολὺ πλούσιες παρακαλοῦσαν τοὺς θεοὺς ν' ἀποδειχτοῦν αὐτὲς μητέρες δυχατέρας τόσο ὄμορφης.

ΚΕ'. Μὰ ὁ Διονυσιοφάνης, ἀφοῦ ὕστερις ἀπὸ μεγάλη σκέψη βυθίστηκε σ' ὕπνο βαθύ, τέτιο ὄνειρο εἶδε. Τοῦ φάνηκε πῶς οἱ Νύφες παρακαλοῦσαν τὸν Ἔρωτα νὰ στρέξει πιὰ τὸ γάμο τους· καὶ πῶς ἐκεῖνος, ἀφοῦ λασκάρισε τὸ δοξάρι του καὶ τ' ἀπίθωσε κοντὰ στὴ δοξαροθήκη, πρόσταξε τὸ Διονυσιοφάνη σ' ὅλους τοὺς πρώτους τῆς Μιτυλήνης νὰ κάνει τραπέζι κι' ὅταν γεμίσει τὸ τελευταῖο ποτήρι, τότε νὰ δείχνει σὲ πᾶσα ἕνα τὰ σημάδια. Κ' ὕστερις νὰ τραγουδοῦν τὸ τραγοῦδι τοῦ γάμου. Αὐτὰ ἰδόντας κι' ἀκούσαντας, σηκόνεται χάραμα, κι' ἀφοῦ πρόσταξε νὰ ἑτοιμαστεῖ πλούσιο τραπέζι ἀπὸ ὅ,τι βγάνει ἡ γῆς, ἡ θάλασσα κ' οἱ λίμνες καὶ τὰ ποτάμια, ὅλους τοὺς Μιτυληνιοὺς ἀρχόντους τοὺς καλοῦσε. Κι' ὅταν πιὰ ἦταν νύχτα καὶ εἶχε γεμιστεῖ τὸ κροντήρι, ποῦ κάνουν μὲ δαύτο σπονδὲς στὸν Ἑρμῆ, ἕνας δοῦλος φέρνει μέσα σὲ δίσκο

Ἀρχ. Γαβρ. Ὄχι, δὲν ἔχει. Γιατί;

Δροσ. Τίποτα, μὲ συγχωρεῖς. Κάποιος μοῦ εἶπε πὼς ἀφτοῦ εἶναι ὁ Παράδεισος. Μὰ πρέπει νὰ μὲ γέλασε (Φέβγει γλήγορα γλήγορα).

—

Ἀρχ. Γαβρ. Ποιὸς τάχα νἆναι πάλι ἀφτὸς ὁ σπανὸς ποῦ μᾶς κοπιάζει;

Βικέλαος. Ταπεινότατος (τοῦ δίνει τὴ χάρτα του).

Ἀρχ. Γαβρ. (διαβάζει). «Δημητράκιος Νικέλ-»αος πρόεδρος». Ὦ σημαντικὸ πρόσωπο! Πρόεδρος σοῦ λέει ἄλλος. Καὶ τὶ πρόεδρος παρακαλῶ;

Βικέλ. Γενικὸς πρόεδρος Ἂν ἔχετε κανένα Σωματεῖο κι' ἐδῶ, ἂς ποῦμε καμιὰ Ἐθνικὴ Ἑταιρία, εἶμαι ἕτοιμος νὰ προεδρέψω. Ἔχω μαλιστα καὶ τὸ Γραμματέα πρόχειρο ποῦ δὲ θ' ἀργήσει νὰ φανεῖ... Τέτιου ἅγιου ἀνθρώπου δὲν τοῦ κάνει ὁ κάτου κόσμος, ὁπως μήτ' ἐμένα.

Ἀρχ. Γαβρ. Μὴ μιλεῖς τόσο, ἀκόμα δὲν ἔγινες κι' ἐδῶ Πρόεδρος. Πές μου. Εἶσαι Ἱσπανός, ὑποθέτω;

Βικέλ. Ὄχι, Ἕλλην.

Ἀρχ. Γαβρ. Τότες γιατὶ εἶσαι ξουρισμένος;

Βικέλ. Εἶναι ἀπὸ τὰ πολλὰ τὰ λόγια τοῦ Δροσίνη.

Ἀρχ. Γαβρ. Καὶ ποῦ καθόσουνα;

Βικέλ. (Τὸ λέει νόστιμα, ὅπως συνείθιζε πάντα). Ἐγώ, κύριέ μου, μὴ ρωτᾶτε, εἶχα ἕναν πόδα στὰς Ἀθήνας καὶ τὸν ἄλλον στὸ Παρίσι.

Ἀρχ. Γαβρ. Στάσου, στάσου! Ἐσὺ λοιπὸν θὰ εἶσαι ποὺ εἴχαμε παράπονα πικρὰ ἀπὸ τοὺς Σικελιῶτες Εἶσαι σημαδεμένη ψυχή. Δὲ μπορεῖς νὰ μπεῖς ἂν δὲ δῶ τὸ διαβατῆρι σου. Ἔχεις;

Βικέλ. Μάλιστα Ἐγὼ πάντα ὅλα τἄχω ταχτικά. Ὁρίστε

Ἀρχ. Γαβρ. (διαβάζει) «Ὁ κομιστὴς τῶν γραμ-»μάτων τῶνδε, τοὐπίκλην Δημητράκιος Νικέλ-αος, »τὸ ἐπάγγελμα πτωχὸς τὸ πνεύματι κ.τ.λ.» Ἂν ἀφτὸ εἶναι τὸ ἐπάγγελμά σου, ἔχεις δικαιώματα. Κόπιασε μέσα.

Βικέλ. Ἐφχαριστῶ. Μὲ συγχωρεῖτε ὅμως μιὰ στιγμή. Θέλω νὰ πάω κι' ἀντίκρυ πρῶτα... ν' ἀφίσω μιὰ χάρτα.

Ἀρχ. Γαβρ. Ἀντίκρυ; ποῦ ἀντίκρυ;

Βικέλ. Στοῦ κ. Βεελζεβούλ. Βλέπετε, πλειοψηφεῖ.. δὲ θέλω νὰν τὰ χαλάσω μαζί του.

Κ. ΤΕΦΑΡΙΚΗΣ

ΣΤΗΝ ΑΜΜΟΥΔΙΑ

Στὴν ἀμμουδιὰ ποῦ ἀπλώνουνται σὰ λίκνα βελουδένια
τὰ κύματα κ' οἱ στάλες τους λάμπουνε σὰν ἀχάτες,
ποῦ ἡ χίμαιρα μὲ τὸ κρυφὸ βιολὶ κοιμάσει τὴν ἔννοια,
κοιμοῦνται ὕπνο γαλήνιον οἱ ἀποσταμένοι ἀργάτες.
Τὄνειρο μέσ' στὸν ὕπνο τους σὰν ἄστρο ἀργοχαράζει
—ὦ ἡ ψυχὴ λιμάνι τῆς σὰ βρίσκει τέτοια κλίνη—
κι' ὁ ἥσκιος μου ὁ βέβηλος σὰν ἀπερνάω ταράζει
θαρρῶ τὴν ἅγια τοῦ ὕπνου τους ὁλάπαλη γαλήνη.

Πειραιεὺς ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΥΡΑΣ

ΕΝΑΣ ΛΟΓΟΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΑΠΑΓΓΕΛΘΗΚΕ
ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ

«Διαβάζω, Κύριε, τὸ βιβλίο, ἀλλὰ δὲν τὸ καταλαβαίνω· τὰ λέει πολὺ ἑλληνικά».

Ἕνας μαθητής.

«Οἱ διδάσκαλοι πάντων τῶν ἐπαρχιῶν....»

Ἕνας γυμνασιάρχης.

Συνήθεια ἐπεκράτησε, Κύριοι, νἀρχίζουν τοὺς λόγους των οἱ ρήτορες μὲ ρητά. Τὰ ρητά μου ἐγὼ δὲν τὰ πῆρα οὔτε ἀπὸ τὸν Ἰσοκράτη οὔτε ἀπὸ τὸ Θουκυδίδη, καὶ ὅμως, μόλο τὸ σεβασμὸ ποῦ ἔχω στοὺς μεγάλους μας προγόνους, νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ φρονῶ, πὼς ἀπὸ κεῖ ποὺ τὰ πῆρα τὰ δικά μου τὰ ρητά, ἔχουν μεγαλήτερη πρακτικὴ ἀξία γιὰ τὴν παροῦσα περίσταση.

Τὸ πρῶτο τὸ πῆρα ἀπὸ τὸ στόμα ἑνὸς μαθητοῦ τῆς Ἀης τοῦ Ἑλληνικοῦ. Ὁ μαθητὴς αὐτός, μιὰ μέρα ποῦ δὲν ἤξερε μάθημα, ἀπολογούμενος γιὰ τὴν ἀμελετησιά του, μοῦ εἶπε αὐτὸν τὸ λόγο μὲ πολλὴ ντροπὴ καὶ ταπείνωση, χωρὶς νὰ φανταστῇ πῶς ἐκείνην τὴ στιγμὴ δὲν ἤτανε κατηγορούμενος παρὰ κατήγορος, καὶ ὅτι ἀπήγγελε ἀπὸ μέρος ὅλου τοῦ μαθητικοῦ κόσμου τὴν καταδίκη τοῦ συστήματός μας.

Τὸ δεύτερο ρητὸ εἶναι περιττὸ νὰ σᾶς πῶ ἀπὸ ποῦ τὸ πῆρα. Τὸ ἔχετε ἀκούσει ὅλοι σας σ' αὐτὸ δὰ τὸ Συνέδριο ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ προλαλήσαντος διακεκριμένου Ἑλληνιστοῦ καὶ συγγραφέως πολλῶν διδακτικῶν βιβλίων, βιβλίων βέβαια ἀπὸ κεῖνα ποῦ «τὰ διαβάζει ἀλλὰ δὲν τὰ καταλαβαίνει τὸ κακόμοιρο τὸ παιδί, γιατὶ τὰ λένε «πολὺ ἑλληνικά»

Μὲ τὰ δύο αὐτὰ ρητά, ποῦ βαστοῦν ἀπ' τὶς δύο ἀντίθετες ἄκρες τῆς ἐκπαιδευτικῆς κλίμακος, ἀπὸ ἕνα μικρὸ μαθητὴ κι' ἀπὸ ἕνα μεγάλο καὶ τρανὸ γυμνασιάρχη, μὲ τὰ δύο αὐτὰ ρητὰ θέλω νὰ σᾶς πῶ, ἀξιότιμοι Κύριοι, πῶς ἀνάμεσα στὰ πολλὰ καὶ ὠφέλιμα πράγματα ποῦ ἐσυζητήσατε καὶ ἀποφασίσατε, ξεχάσατε κάτι. Ξεχάσατε ποῦ τὸ βιβλίο, ἐξὸν ἀπ' τὴν καταλληλη ὕλη καὶ τὴν ἐξωτερικὴ ὁμορφιά, χρειάζεται καὶ καταλληλη γλῶσσα.

Μὲ τὸ βιβλίο, πρῶτο, θέλουμε νὰ μάθῃ τὸ παιδὶ νέα πράγματα· ἄμεσο συμπέρασμα μοῦ φαίνεται πῶς τὸ βιβλίο πρέπει νὰ εἶναι γραμμένο σὲ γλῶσσα ποῦ νὰ τὴν καταλαβαίνῃ τὸ παιδὶ ὅσο γίνεται καλύτερα. Κι' ἀκόμη αὐτὴ εἶναι ἡ πιὸ ταπεινή, ἡ πιὸ ὑλικὴ ὄψη τοῦ ζητήματος. Μὲ τὸ βιβλίο ζητοῦμε κι' ἄλλο πρᾶγμα ὑψηλότερο, γενικώτερο, πνευματικώτερο. Ζητοῦμε νὰ κατακτήσουμε τὴν ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ γιὰ νὰ τὴ διαπλάσουμε, ζητοῦμε νὰ κεντήσουμε τὴν ὄρεξη τοῦ παιδιοῦ πρὸς τὴ μάθηση, ζητοῦμε νἀνάψουμε μέσα του μιὰ φλόγα πρὸς κάθε πρᾶγμα καλὸ κι' ὡραῖο, μιὰ φλόγα ποῦ ἡ ζέστη της νὰ τὸ θερμαίνῃ ὅλες τὶς ἡμέρες τῆς ζωῆς του. Ζητοῦμε νὰ τὸ ὑπνωτίσουμε καὶ νὰ τοῦ ὑποβάλουμε τὴν ἀγάπη γιὰ τὴν πατρίδα του, τὸ θαυμασμὸ καὶ τὴν ὑπερηφάνεια γιὰ τὴν ἱστορία της, τὸν ἐνθουσιασμὸ καὶ τὴν πεποίθηση γιὰ τὸ μέλλον της.

Ἀλλὰ γιὰ νὰ γίνουν ὅλ' αὐτά, πρέπει τὸ βιβλίο νὰ μιλῇ στὴν ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ. Πολὺ σωστὰ παρατηρήσατε πῶς ἔχει μεγάλη ἐπίδραση ἡ μορφὴ τοῦ βιβλίου ἡ ἐξωτερική. Βέβαια! Ἐγὼ ὁ ἴδιος, ποῦ ξέρω νὰ ξεχωρίσω τὴν πνευματικὴ ἀξία ἑνὸς βιβλίου ἀπὸ τὴν ἐξωτερική του ὁμορφιά, καὶ ὅμως πολλὲς φορὲς δὲν κατορθώνω νὰ διαβάσω ἕνα βιβλίο, γιατὶ εἶναι κακὰ τυπωμένο. Πόσο μᾶλλον τὸ παιδί, ποῦ δὲν ἔχει τὴ δύναμη νὰ κάμῃ αὐτὸ τὸ ξεχώρισμα. Μὰ γιατί, ἀγαπητοί μου Κύριοι, κοντὰ σ' αὐτὴν τὴν παρατήρηση δὲν ἐκάματε καὶ τούτη τὴν ἄλλη, ἂν καὶ συγγενεύει τόσο πολύ: πῶς πρέπει καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ βιβλίου, ὅμοια μὲ τὴν ἐξωτερική του μορφή, νἔχῃ τὴν ἰδιότητα νὰ μὴν κρυώνῃ τὴν καρδιὰ τοῦ παιδιοῦ, νὰ μὴ γεννᾷ μέσα της τὴν ἀντιπάθεια;

Καὶ ποιὰ εἶν' ἡ γλῶσσα ἐκείνη ποῦ θὰ μπῇ στὴν καρδιὰ τοῦ παιδιοῦ καὶ θὰ κερδίσῃ τὴ συμπάθειά του; Ποιὰ εἶν' ἡ γλῶσσα ποῦ θὰ σφιχτοδέσῃ μιὰ ψυχὴ κ' ἕνα βιβλίο μὲ τὰ μεταξένια νήματα τῆς ἀγάπης, καὶ θὰ τὰ κάμῃ σὰ δυὸ συντρόφους ἀχώριστους. Ποιὰ

ἀσημένιο τὰ σημάδια· κι' ἀρχίζοντας ἀπὸ δεξιὰ τἄδειχνε γύρω σ' ὅλους. Ἀπὸ τοὺς ἄλλους λοιπὸν κανένας δὲν τὰ γνώρισε· μὰ κάποιος Μεγακλῆς, ποῦ γιὰ τὰ γερατιά του ἦταν στὴν ἄκρη τοῦ τραπεζιοῦ, καθὼς τὰ εἶδε καὶ τὰ γνώρισε, παραπολὺ δυνατὰ φώναξε:

—Τί εἶν' αὐτὰ ποῦ βλέπω; τὶ μοῦ γίνηκες κοριτσάκι μου; τἀχάτις κ' ἐσὺ ζῇς; ἢ τὰ πῆρε αὐτὰ κανένας βοσκὸς εὑρόντας τα κατὰ τύχη; Παρακαλῶ σε, Διονυσιοφάνη, πές μου: ἀπὸ ποῦθ' ἔχεις τὰ σημάδια; Μὴ ζηλέψεις νὰ βρῶ κ' ἐγὼ τὴν κόρη μου ὕστερ' ἀπὸ τὸ Δάφνη.

Κι' ἀφοῦ ζήτησεν ὁ Διονυσιοφάνης νὰ εἰπεῖ κεῖνος πρῶτα πῶς τὸ παράρριξε τὸ παιδί του, ὁ Μεγακλῆς χωρὶς νὰ κατεβάσει καθόλου τὴ φωνή του, εἶπε:

—Εἶχα λίγο βιὸς προτήτερα, γιατὶ ὅσα εἶχα τὰ ξόδεψα φτιάνοντας θέατρα κι' ἁρματόνοντας κάτεργα. Ὅταν γίνουνταν αὐτά, ἔκαμα ἕνα κορίστι· μὴ θέλοντας νὰ τὸ ἀναθρέψω φτωχικά, ἀφοῦ τὸ στόλισα μ' αὐτὰ τὰ σημάδια, τὸ πέταξα, ξέροντας, ὅτι πολλοὶ ἀποθυμοῦν νὰ γίνουν καὶ μὲ τέτιο τρόπο πατέρες. Καὶ κοιτουνταν στὸ σπήλιο τῶ νυφῶνε, μπιστεμένο «στὶς θεές· μὰ ἐμένα μὲ πλημμύριζαν κάθε μέρα τὰ πλούτια, χωρὶς νἄχω κληρονόμο· γιατὶ δὲν εἶχα πιὰ τὴν τύχη μήτε κοριτσιοῦ νὰ γίνω πατέρας, μόνε, σὰ νὰ μὲ περιγελοῦσαν οἱ θεοί, μούστελναν τὴ νύχτα ὄνειρα, ποῦ μοῦ φανέρωναν ὅτι πατέρα θὰ μὲ κάμει ἕνα κοπάδι.

ΚΣΤ'. Φώναξε ὁ Διονυσιοφάνης δυνατότερ' ἀπὸ τὸ Μεγακλῆ, κι' ἀφοῦ πετάχτηκε ἀπάνου, φέρνει μέσα τὴ Χλόη, πολὺ ὄμορφα στολισμένη, καὶ λέει:

—Τοῦτο τὸ παιδὶ παραπέταξες· αὐτὴ τὴν παρθένα μιὰ προβατίνα μὲ τὴν ἔνοια τῶ θεῶνε σοῦ τὴν ἀνάθρεψε, ὅπως μιὰ γίδα τὸ Δάφνη μου. Πάρε τὰ σημάδια καὶ τὴ δυχατέρα σου· μὰ παίρνοντάς τηνε δόσε τη στὸ Δάφνη γυναῖκα· καὶ τοὺς δυὸ τοὺς πετάξαμε· καὶ τοὺς δυὸ τοὺς βρήκαμε· γιὰ τοὺς δυὸ νοιάστηκαν ὁ Πάνας κ' οἱ Νύφες κι' ὁ Ἔρωτας.

Παραδέχονταν τὰ λόγι' αὐτὰ ὁ Μεγακλῆς καὶ τὴ γυναῖκά του τὴ Ρόδη ἔστειλε καὶ φώναξε, καὶ τὴ Χλόη στὴν ἀγκαλιά του κρατοῦσε· καὶ κοιμήθηκαν μένοντας αὐτοῦ. Γιατὶ ὁ Δάφνης ὁρκίζονταν, πῶς δὲ θ' ἀφήσει σὲ κανέναν τὴ Χλόη, μήτε στὸν ἴδιο τὸν πατέρα του. Κι' ὅταν ξημέρωσε συφώνησαν καὶ γύρισαν πάλε στὴν ἐξοχή. Γιατὶ τὸ ζήτησαν αὐτὸ ὁ Δάφνης κ' ἡ Χλόη, μὴν ὑποφέρνοντας στὴν πολιτεία νὰ ζοῦν. Μὰ ἀποφάσιζαν καὶ κεῖνοι νὰ κάμουν ποιμενικοὺς τοὺς γάμους τους. Ἀφοῦ λοιπὸν πῆγαν στοῦ Λάμωνα, καὶ τὸ Δρύαντα ἔφεραν μπρὸς στὸ Μεγακλῆ καὶ τὴ Νάπη στὴ Ρόδη τήνε σύστησαν· κ' ἑτοίμαζαν μεγαλόπρεπα ὅσα χρειάζουνταν γιὰ τὴ γιορτή.

ΚΖ'. Ἔταξε λοιπὸν τὴ Χλόη στὶς Νύφες ὁ πατέρας καὶ μ' ἄλλα πολλὰ μαζὶ ἔκαμεν ἀφιερώματα τὰ σημάδια καὶ στὸ Δρύαντα ἔδωκεν ὅσα λεφτὰ ἔλειπαν γιὰ νὰ γίνουν δέκα χιλιάδες· ὁ Διονυσιοφάνης, ὄντας καλοκαιριά, ἐκεῖ μπροστὰ στὸ σπήλιο ἔστρωσε χλωρὰ φύλλα κι' ἀφοῦ κάθησε χάμου ὅλους τοὺς χωριάτες, τοὺς ἔβανε πλούσιο τραπέζι. Ἦταν ἐκεῖ ὁ Λάμωνας κ' ἡ Μυρτάλη, ὁ Δρύαντας κ' ἡ Νάπη, τοῦ Δόρκωνα τὸ συγγενολόϊ, τοῦ Φιλήτᾶ τὰ παιδιά, ὁ Χρώμης κ' ἡ Λυκαίνιο· δὲν ἔλειπε μήτε κι' ὁ Λάμπης, ποῦ τόνε συχώρεσαν. Ἦταν λοιπὸν σὲ τέτιους ξεφαντοτάδες ὅλα ἁπλὰ καὶ χωριάτικα· ὁ ἕνας τρα-